

פוחת והולך / מוסיף והולך
הרב מואיז נבון

~ מהדרין מן המהדרין ~

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין - נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך; ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא: פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל - כנגד ימים היוצאין. וחד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל - דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצידן, אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל, זה נותן טעם לדבריו - כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו - דמעלין בקדש ואין מורידין.

~ בית הלל / בית שמאי ~

משנה מסכת אבות פרק ה משנה יז

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פרק ה משנה יז

והמחלוקת שהיא לשם שמים, התכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת, וזה מתקיים, כמו שאמרו מתוך הויכוח יתברר האמת, וכמו שנתברר במחלוקת הלל ושמאי שהלכה כבית הלל...

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף יג עמוד ב

אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: **אלו ואלו דברי אלהים חיים** הן, **והלכה כבית הלל**. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן?! מפני שנוחין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

תנו רבנן: מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתיים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב - אני מאמינך, ושבעל פה - איני מאמינך. גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני הלל - גייריה. יומא קמא אמר ליה: א"ב ג"ד, למחר אפיך ליה [ד"ג ב"א]. אמר ליה: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי! שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה, ואידך - פירושה הוא, זיל גמור.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יא עמוד א

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית - בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. אמרו להם בית הלל לבית שמאי: מעשה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן חורניית. מצאוהו שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית, ולא אמרו לו כלום. אמרו להם: משם ראייה? אף הם אמרו לו: אם כן היית נוהג, לא קיימת מצות סוכה מימך.

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יב עמוד א

תנו רבנן: בית שמאי אומרים: שמים נבראו ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים". אמר להם בית הלל לבית שמאי: לדבריהם, אדם בונה עלייה ואחר כך בונה בית? שנאמר "הבונה בשמים מעלותיו ואגדתו על ארץ יסדה". אמר להם בית שמאי לבית הלל: לדבריהם אדם עושה שרפרף ואחר כך עושה כסא? שנאמר "כה אמר יְקוֹק הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלֵי".

R. Soloveitchik, Halakhic Man

- The ethical and religious ideal of *homo religiosus* is the extrication of his existence from the bonds of this world, from the iron chains of empirical reality, its laws and judgments, and its elevation up to the level of being of a higher man, in a world that is wholly good and wholly eternal. (p.15)
- When halakhic man pines for God, he does not venture to rise up to Him but rather strives to bring down His divine presence into the midst of our concrete world... When his soul yearns for God, he immerses himself in reality, plunges, with his entire being, into the very midst of concrete existence, and petitions God to descend upon the mountain and to dwell within our reality, with all its laws and principles. (p.45)

~ נרות חנוכה: פוחת והולך / מוסיף והולך ~

- בית שמאי אומרים: פוחת והולך;
א. טעמא דבית שמאי - כנגד ימים הנכנסין [כמה ימים נשארים]
ב. טעמא דבית שמאי - כנגד פרי החג
בית הלל אומרים: מוסיף והולך.
א. טעמא דבית הלל - כנגד ימים היוצאין [כמה ימים עברו]
ב. טעמא דבית הלל - דמעלין בקדש ואין מורדין

רבינו בחיי במדבר פרשת פינחס פרק כט: יג

... פרי החג שבפרשה זו הם שבעים כנגד שבעים אומות והיו מקריבין אותן [בחג הסוכות]: ביום ראשון י"ג, וביום שני י"ב, וביום שלישי י"א, וכן כולם מתמעטין והולכים, והיה זה סימן כליה לשבעים אומות עו"ג שיהיו כלן כלין מן העולם. ... בזה שהיו ישראל מקריבין בשבעת ימי הסכות שבעים קרבנות ... היה לקרב הכחות זה בזה, שיכיר כח כל אומה ואומה הכח שהוא למעלה ממנו, ... [ז"א: ה'] העליונה על הכל, וכלן מודים ומיחדים שאין להם גדולה ומלכות אלא ממנו והוא אינו חסר כלום, וזהו היחוד השלם, וזהו לשון "קרבן" שהוא קרוב הכחות, שכלן מודים למי שמקבלים כח ממנו.

הראי"ה קוק, עין אי"ה, שבת כ"א, ז'

שטעמא דב"ש הוא כנגד פרי החג, שגם הם נושאים עליהם יחושם של ישראל בהשפעתם על העמים כולם. אמנם הם מתמעטים והולכים, להורות כי כל מה שיופיע יותר מאורן של ישראל בעולם יקטן כח ההבדל הלאומי, עד שרק ההבדלים היותר טבעיים ומביאים לעולם טובה בהבדלם ישארו, אבל המון ההבדלות שמקורן הוא יצר לב האדם בזדון ורשע ואהבת עצמו היתירה, כל אלה יעברו ויבטלו...
שכל שמצד עצמם של האומות האור פוחת והולך, והלאומיות שלהם שלא נקבעה לתכלית נשגבה ונצחית, הולכת היא ומתמסמסת עד שחילוקי האורות יבטלו, בזו המדה עצמה נעשים הם קרובים ועלולים ביותר לקבל אורן של ישראל. נמצא שלגבי ישראל הוי מוסיף והולך, שמקבלי השפעתם נוספים.

R. Moshe Feinstein, Darash Moshe, Drush no. 30

[Beit Shammai focus on unity of the nations and Beit Hillel focus on bringing light to the world.]

~ אלו ואלו דברי אלהים חיים ~

זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת פנחס דף רמה עמוד א [עם תרגום]

אמר ר"מ: הלל ושמאי - אחד בא מצד הרחמים ואחד בא מצד הדין.

כתבי האריז"ל

[היום הלכה כבית הלל, לעתיד לבוא תהיה ההלכה כבית שמאי.]

חידושי הריטב"א מסכת שבת דף כא עמוד ב – [שני זקנים היו בצידן, אחד עשה כדברי ב"ש. ואפי' למי"ד שהעושה כדברי ב"ש לא עשה כלום או חייב מיתה כדאיתא בפרק קמא דברכות (י"א א' א'), שאני הכא שאין מחלוקתם אלא להדור מצוה בעלמא.